

ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENİM SÜREÇLERİNDE AİLELERİNDEN BEKLENTİLERİNE YÖNELİK VAR OLAN VE BEKLENİLEN DURUMA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN REGRESYON AĞACI YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ

ÖZET

Toplumsal yapının en küçük birimi olan aile, toplumun geleceğine yönelik biçimlenmesinde önemli bir öge olarak kabul görmektedir. Aile, çocukluk dönemlerinde en fazla etkilenilen, kişilik gelişimleri ve okul başarılarında da ciddi edinimlerin olduğu yapıdır.

Çocukların okullardan edinimlerinin ailelerce desteklenmesi çocukların fiziksel, duygusal, toplumsal ve entellektüel gereksinimlerinin karşılanması açısından önemlidir. Ancak, özellikle çeşitli sosyo-kültürel değişkenler açısından öğrencilerin öğrenim süreçlerine yönelik beklentilerine ilişkin var olan durum ile beklenen durumun ne düzeyde olduğu belirsizliğini korumaktadır.

Araştırmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin öğrenim süreçlerine yönelik beklentilerini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçek Van il merkezindeki ilköğretim okullarında öğrenim gören 907 6., 7., ve 8. sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Ulaşılan veriler bulgulara dönüştürülerek yorumlanmıştır. Öğrencilerin beklenti düzeyleri üzerinde etkisi olabilecek bağımsız değişkenler Regresyon Ağacı yöntemi ile incelenmiştir.

GİRİŞ

Günümüz toplumları eğitim işine çok önem vermekte, bireyin eğitimi ve bu eğitimde başarılı sonuçlar elde edilmesi konusunda yoğun bir çaba harcamaktadır. Toplumların bu yönde yoğun çaba harcamalarının temel hedefi, günümüz dünyasını geliştirmek ve yarını hazırlamak için başarılı kuşaklar yetiştirmektir.

Bireylerin ruh ve beden sağlığı için gerekli sevgi, ilgi ve bakımı bulabilecekleri en doğal ortam aile ortamı olarak kabul görmektedir. Yaşamdan doyum sağlama, işlevlerini etkili bir biçimde yerine getirme ve yaşanılan topluma uygun bir birey olarak yetişme önce aile sağlanmaktadır (Çakıcı, 2006).

Bireyin ailede geçirdiği süreç ve aile içi ilişkilerin boyutları bireyin şekillenmesinde önemli olmakla birlikte, ailenin işlevleri psikolojik, biyolojik ve ekonomik işlevler olarak gruplanabilir (Akar, 2002).

Cüceloğlu (1992) ise psikolojik boyutu daha ön plana çıkararak çocuğun dokunulma, güven, yapı/düzen (örnek olma, tutarlı olma), sosyalleşme, uyarılma, kendini değerli görme gibi ihtiyaçların önemini vurgulayarak, bunların aile içerisinde karşılanamaması durumunda bireyin gelişiminin olumsuz etkileneceğini belirtmiştir. Dolayısıyla aile, çocuğun topluma ve yaşama uzanması için bir köprü görevi görmektedir (Wecheselberg ve Puyn, 1993) denilebilir.

Bireyin yaşamında diğer bir önemli öge ise okuldur. Ancak, alan yazın incelendiğinde çocuğun okul başarısının ailenin demografik özelliklerine göre değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Örneğin Yavuzer (2004) ailenin sosyal sınıfının çocukların başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedir. Burada özellikle okulun önemine inanma düzeyi (orta ve üst sınıf ailelerde) çocuklarının akademik başarılarını desteklemektedir. Alt sosyal sınıfa mensup ailelerde ise bu durum aksi bir boyut kazanmaktadır. Yıldız (1999) da yaptığı araştırmada sosyo-ekonomik düzeye paralel olarak akademik başarının değişim gösterdiğini ortaya koymuştur. Yılmaz (2001) ise bir başka değişken olarak anne-baba uyumunu araştırmıştır. Çalışma sonucunda; çocukların anne-babaları arasındaki uyumu algılamaları ile kendilerine ilişkin algılamaları arasında

doğru bir orantının olduğu grlmŖtr. Ayrıca, eŖler arasındaki uyum arttıkça anne babanın çocuğuna gösterdiği ilginin de arttığı sonucuna ulaŖılmıŖtır.

Akademik baŖarıda sadece bireyin zeka düzeyi değil bunun dıŖında çeŖitli sosyo-kültürel deđiŖkenlerin etkili olduğu da açıkça görülmektedir. Özellikle çeŖitli basılı ve görsel medyanın yaŖamımızın bir parçası haline gelmesi, bilgi teknolojilerine bağlı olarak gerekleŖen sosyo-psikolojik etmenler (Bknz. Deryakulu, 2008) de çocuğun yaŖamında önemli deđiŖimlere neden olabilmektedir. Hatta siber zorbalık, internet bağımlılığı gibi kavramlara alan yazında sıkça rastlanır olmuŖtur.

Günümüzde sosyo-ekonomik ve sosyo-psikolojik deđiŖkenlere bağlı olarak aile-ocuk iliŖkilerinde farklılaŖmaların olduğu alan yazında da sıkça vurgulanan bir durum olarak karŖımıza çıkmaktadır. Bu farklılaŖmalar çocukların farklı beklentiler geliŖtirmelerine neden olabilmekte ve bu beklentiler öğrencinin okul baŖarısını etkileyebilmektedir. Ancak ğrencilerin akademik baŖarısına katkı sağlamada öğrencilerin öğrenim süreçlerine iliŖkin ailelerinden beklenti düzeylerinin mevcut durumda ne düzeyde gerekleŖtiđi ve bu beklentilerinin ne düzeyde olduğu belirsizliğini korumaktadır. Bir diğer belirsizlik ise beklenti düzeylerinin sınıf, kardeŖ sayısı internet kullanım sıklığı, ailelerle birlikte kitap okuma sıklığı gibi bireyin yaŖamında ve iliŖkilerinde deđiŖim yaratabileceği varsayılan deđiŖkenlere göre deđiŖim gösterip göstermediğidir. Bu gereklilikten yola çıkarak bu araŖtırmada öğrencilerin öğrenim süreçlerine yönelik ailelerinden beklentilerine iliŖkin var olan ve beklenen durumun ne düzeyde olduğu ve beklenti düzeylerinin öğrenim görülen sınıf, kardeŖ sayısı internet kullanım sıklığı, ailelerle birlikte kitap okuma sıklığı gibi deđiŖkenlere göre deđiŖim gösterip göstermediği ortaya konulacaktır.

YÖNTEM

AraŖtırmada iliŖkisel tarama modeli kullanılmıŖtır. AraŖtırma evrenini Van il merkezinde yer alan ilköğretim okulları oluŖturmaktadır. Okullar öncelikle

bulunduğu sosyo-ekonomik düzey dikkate alınarak üç farklı tabakaya ayrıştırılmıştır. Sonra her bir tabakadan seçkisiz olarak üç okul seçilmiştir. Araştırma belirlenen üç farklı eğitim bölgesinin her birinde üç okul olmak üzere seçkisiz olarak belirlenen 9 ilköğretim okulunda yürütülmüştür. Araştırma kapsamını belirlenen bu okullarda öğrenim gören 6., 7., ve 8., sınıf öğrencileri arasından yine seçkisiz olarak belirlenen 960 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretim sürecine ilişkin beklentilerini belirlemek amacıyla 23 maddeden oluşan beşli likert tipi ölçek hazırlanmıştır. Ölçek 171 katılımcıdan oluşan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine uygulanarak geçerlik güvenirlik analizleri yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda öğretim sürecine ilişkin var olan durumu belirlemede ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu gözlenmiştir. Ayrıca Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ise .87 olarak belirlenmiştir. Asıl uygulama belirlenen örnekleme yer alan toplam 960 öğrenciye ulaşılarak gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama sonucunda 907 ölçek araştırma kapsamına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Katılımcıların uygulanmış olan öğretim sürecine ilişkin ailelerden beklentilerine yönelik var olan ve beklentilerine ilişkin madde toplam puanları bağımlı değişken olmak üzere, bireylerin bulunduğu sınıf, kardeş sayısı, interneti kullanım sıklığı ve aileleri ile birlikte kitap okuma değişkenleri kurulan modelde bağımsız değişken olarak atanmıştır. Bireylerin ölçeklerden almış oldukları toplam puan (bağımlı değişken) sürekli değişken ve diğer bağımsız değişkenler de süreksiz (nominal) değişken olarak araştırma deseninde kurgulanmıştır. Bu çalışmada ulaşılan veriler bağımlı ve bağımsız değişkenlerin karışık tipe (mixed type) sahip olmasından kaynaklı ve sebep-sonuç ilişkisinin de daha gerçekçi bir zeminde incelenmesi için sınıflandırma tekniklerinden “Regresyon Ağacı (Regression Tree)” yöntemi ile incelenmiştir. Regresyon ağacı yöntemi, bağımsız değişken ve bağımlı değişkenler arasındaki önemli ilişkilerin açılımını veren ve etkileşim modelini diyagram (alt ağaçlar; node) şeklinde veren çok değişkenli istatistiksel

yöntem olarak bilinmektedir (Hebert, Delphine Collin-Vézina, Daigneault, Nathalie Parent, & Tremblay 2006; Kayri & Boysan, 2008).

Ayrıca, sürekli değişken konumunda olan toplam puan değişkenleri için bazı tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma gibi) kullanılmıştır. Süreksiz konumunda olan diğer yordayıcı değişkenler için de yüzde, frekans dağılımları tercih edilmiştir. Araştırma desenindeki değişkenlere ait tüm analizler SPSS 16.0'da yapılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Aşağıda araştırmanın amacına yönelik ulaşılan veriler bulgulara dönüştürülerek yorumlanmıştır.

[Çizelge 1.]

Öğrencilerin öğrenimleri sürecinde ailelerinden beklentilerine ilişkin varolan duruma yönelik ölçekten elde edilen ortalama ve standart sapma değerleri, 81.340 ± 18.011 şeklinde tespit edilmiştir. Öğrencilerin ailelerinden beklentilerine ilişkin olarak ölçekten almış oldukları madde toplam puanı ortalaması ise 92.091 ± 14.728 olarak elde edilmiştir (Çizelge 1)

[Çizelge 2.]

Örnekleme yer alan 907 öğrenci altı, yedi ve sekizinci sınıflardan oluşmakta olup; 379 birey (%41.8) altıncı sınıf öğrencisi, 319 birey (%35.2) ve son olarak 209 öğrenci de (%23.0) sekizinci sınıfta yer almaktadır (Çizelge 2).

[Çizelge 3.]

Modelde yer alacak kardeş sayısına ilişkin frekans ve yüzde dağılımı; 1-3 arası kardeş sayısı 18 öğrenci (%2.0), 4-6 arası kardeş sayısı 336 öğrenci (%37.0), 7-9 arası kardeş sayısı 385 öğrenci (%42.4) ve son olarak da 10 ve üstü kardeş sayısı 168 öğrencide (%18.5) görülmüştür (Çizelge 3).

[Çizelge 4.]

Örnekleme yer alan öğrencilerin interneti kullanma sıklığında 366 öğrencinin (%40.4) hiçbir zaman interneti kullanmadığı, 380 öğrencinin (%41.9) haftada 1-2 gün kullandıkları, 93 öğrencinin (%10.3) haftada 3-4 gün ve 68 öğrencinin de (%7.5) hergün interneti kullandıkları tespit edilmiştir (Çizelge 4).

[Çizelge 5.]

Modelde yer alan “ailenizle birlikte kitap okur musunuz?” değişkeninde; 216 öğrencinin (%23.8) ailesi ile birlikte hiçbir zaman kitap okumadığı, 612 öğrencinin (%67.5) bazen okuduğu ve 79 bireyin de (%8.7) her zaman okuduğu bulgusuna rastlanmıştır (Çizelge 5).

[Çizelge 6.]

Çizelge 6 incelendiğinde katılımcıların var olan duruma ilişkin madde toplam puanları 81.34 iken aynı katılımcıların beklenen duruma ilişkin madde toplam puanları 92.09 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin ailelerinden beklentilerine ilişkin var olan ve beklenen durumdan almış oldukları madde toplam puanları arasındaki farkın anlamlılığına ise ilişki “ilişkili t testi” ile bakılmıştır. Analiz

sonucu, değişkenlerin madde toplam puanları arasındaki farkın beklenen durum lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür [$t(906) = 17.996$; $p < .01$].

[Şekil 1.]

Bağımlı ve bağımsız değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistiklerden sonra, bağımlı değişken üzerinde etkisi olabilecek bağımsız değişkenler inceleme altına alınmıştır. Model, öncelikle var olan bağımlı değişken üzerine kurulmuştur. Yani, bireylerin ölçekten beklentiye ilişkin var olan durumlarından almış oldukları toplam puan bağımlı değişken olarak atanmıştır. Var olan durum üzerinde etkisi olabilecek bağımsız değişkenler Regresyon Ağacı (RA) istatistiksel yöntem ile irdelenmiştir. RA analiz sonucuna göre, var olan toplam puan bağımlı değişken üzerinde en çok etkisi gözlenen bağımsız değişkenin interneti kullanma sıklığı olduğu belirlenmiştir. RA yöntemi, internet kullanım sıklığını iki alt ağaca bölmüş ve internet kullanım sıklığının iki ayrı biçimde bir etki gösterdiği gözlenmiştir. RA, interneti hiç kullanmayanların ayrı, haftada 1-2 gün, 3-5 gün, her gün kullanan öğrencilerin modeldeki manidarlığını ise ayrı bir dalda göstermiştir. Bağımlı değişken üzerinde etkisi olan diğer değişkenler ise önem sırasına göre, kitap okuma durumu ve kardeş sayısı olarak belirlenmiştir. Burada kitap okuma sıklığı internet kullanım sıklığına göre değişim göstermezken sahip olunan kardeş sayısı internet kullanım sıklığı ve aileleriyle birlikte kitap okuma sıklığına paralel bir değişim göstermiştir. Ancak burada kardeş sayısı azaldıkça kitap okuma oranında bir artış eğilim olduğu gözlenmektedir. Öğrencilerin bulunduğu sınıf düzeyleri ise modelde anlamlı bulunmamıştır. RA'nın analiz sonucu elde ettiği ilişkiye yönelik ağaç yapısı Şekil 1'de gösterilmiştir.

[Şekil 2.]

Öğrencilerin öğrenim süreçlerine yönelik ailelerinden beklentilerine ilişkin modelde ise; sınıf değişkeninin en önemli etkiye sahip olduğu görülmüştür. Burada 6. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin beklentilerinin üst sınıflara göre daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Sınıf değişkeninden sonra öğrencilerin interneti kullanma sıklığı da modelde anlamlı görülmüştür. Ancak burada internet kullanım sıklığının 1-2 saat sınırları arasında olmasının internetten hiç yararlanmayanlarla internetten 3 saat ve daha fazla yararlananlara göre beklentiyi yükselttiği gözlenmiştir Kardeş sayısı ve kitap okuma bağımsız değişkenleri modelde anlamlı bulunmamıştır. Bu modele ilişkin RA yapısı Şekil 2’de gösterilmiştir.

SONUÇ

Öğrencilerin öğrenim süreçlerine ilişkin ailelerinden beklentilerinin mevcut durumda karşılanma düzeyinin ortanın üstünde olmakla birlikte düşük olduğu belirlenmiştir. Buna karşın beklentilerinin daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İnterneti kullanım sıklığı var olan durumun betimlenmesinde en önemli değişken olarak belirlenmiştir. Burada interneti belli bir düzeyde kullanma durumunun bağımlı değişken üzerindeki etkisinin daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan internet kullanım sıklığında aileyle birlikte kitap okuma düzeyindeki artışa paralel bir değişim söz konusudur. Diğer bir ifadeyle kitap okuma sıklığının bağımlı değişken üzerindeki etkisinin daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Bağımlı değişken üzerinde etkisi olan kitap okuma değişkeni üzerinde ise kardeş sayısı önemli bir etkiye sahiptir. Kardeş sayısının düşük olması kitap okuma ve genel olarak bağımlı değişken üzerindeki etkisinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır

KAYNAKÇA

- Akar, İ., (2002), Aile İçi İlişkilerin Değişiminde Televizyonun Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Kütahya,
- Cüceloğlu, D., (2002), İletişim Donanımları, (2. Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi,
- Çakıcı, S., (2006), Alt ve Üst Sosyo-ekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile İşlevlerinin, Anne-Çocuk İlişkilerinin ve Aile İşlevlerinin Anne-Çocuk İlişkilerine etkisinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi **Ankara Gazi Üniv. Eğitim Bilimleri Ens.** Ankara.
- Deryakulu, D., (2008) **Bilişim teknolojileri öğretiminde sosyo-psikolojik değişkenler** (Editör), Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Hébert, M., Delphine Collin-Vézina, D., Daigneault, I., Nathalie Parent, N. & Tremblay, C., (2006). Factors linked to outcomes in sexually abused girls: a regression tree analysis. **Coprehensive Psychiatry**, 47, 443-455.
- Kayri, M., Boysan, M., (2008). Assesment of relation between cognitive vulnerability and depression's level by using classification and regression tree analysis. **Hacettepe University Journal of Education**, 34, 168-177.
- Yavuzer, H., (2004). **Çocuk Psikolojisi-Ana-Baba ve Çocuk**, Remzi Kitabevi: İstanbul
- Yıldız, N., (1999). Çocukların Okul Başarısında Aile ve Çevresel Faktörlerin Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**. İstanbul.
- Yılmaz, A., (2001). Eşler Arasındaki Uyum, Anne Baba Tutumu ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkilerin Gelişimsel Olarak İncelenmesi, **Türk Psikoloji Dergisi**,

ÇİZELGELER VE ŞEKİLLER

Çizelge 1.
Katılımcıların beklenti düzeyleri

	N	\bar{x}	S
Varolan durum	907	81,3407	18,01158
Beklenen durum		92,0915	14,72850

Çizelge 2.

Katılımcıların sınıflara göre dağılımı

	f	%
6.sınıf	379	41,8
7.sınıf	319	35,2
8.sınıf	209	23,0
Total	907	100,0

Çizelge 3.

Katılımcıların karde sayısına göre dağılımları

	f	%
1-3	18	2,0
2-3	336	37,0
7-9	385	42,4
10 ve üstü	168	18,5
Toplam	907	100,0

Çizelge 4.

Katılımcıların İnterneti kullanım sıklıklarına göre dağılımı

	f	%
Hiçbir zaman	366	40,4
Haftada 1-2 gün	380	41,9
Haftada 3-5 gün	93	10,3
Her gün	68	7,5
Toplam	907	100,0

Çizelge 5.

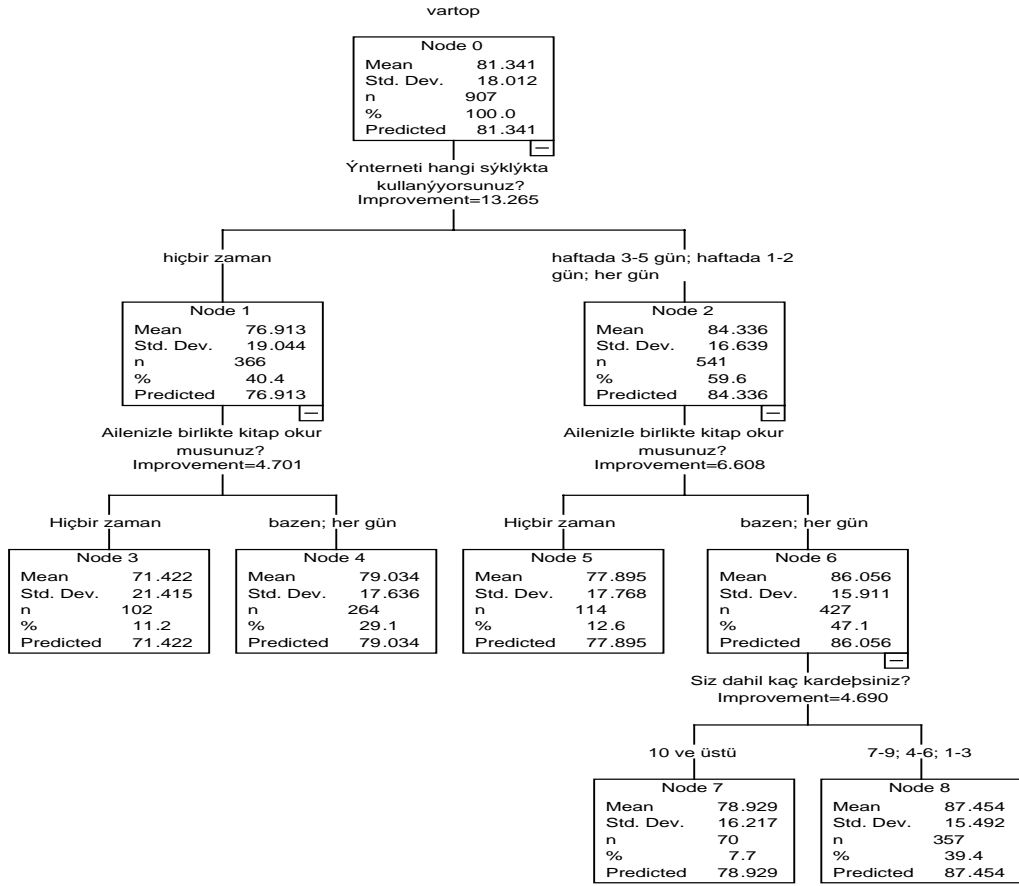
Katılımcıların aileleriyle birlikte kitap okuma durumlarına ilişkin dağılımı

	f	%
Hiçbir zaman	216	23,8
Bazen	612	67,5
Her gün	79	8,7
Toplam	907	100,0

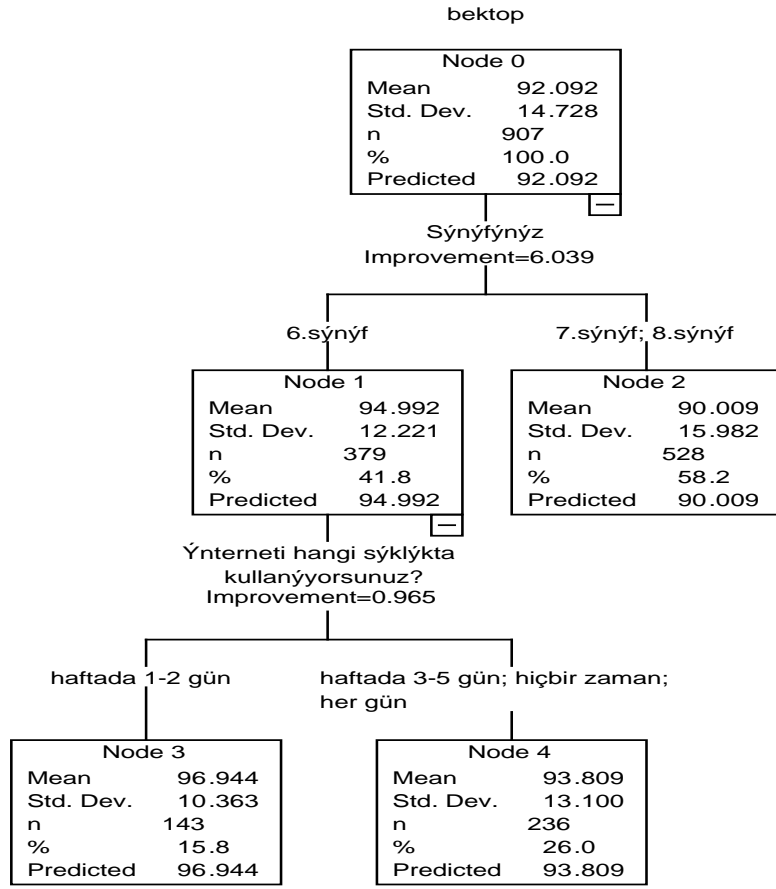
Çizelge 6.

Katılımcıların ailelerinden beklentilerine yönelik var olan durum ile beklenen duruma ili kin ba ımlı t testi sonuçları

	\bar{x}	N	s	t	sd	p
Varolan durum	81,3407	907	18,01158	17,996	906	,000
Beklenen durum	92,0915	907	14,72850			

Şekil 1. Katılımcıların ö retim sürecine yönelik beklentilerine yönelik var olan duruma ili kin Regresyon A acı

Şekil 2. Katılımcıların ö retim sürecine yönelik beklentilerine ili kin Regresyon A acı